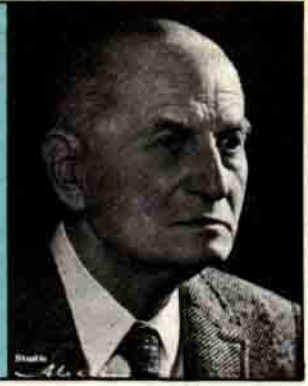

ÖLÜMÜNÜN 1. YILDÖNÜMÜ

NEDENİYLE

BALTACIOĞLU KİMDİR ?

A. Yalçın ORKUN

Baltacıoğlu için, sağlığında, özellikle son yıllarında, değişik kuruluşlarca onur törenleri düzenlenmiştir.

Bunlardan ilki, Türkiye Unesco Kurumunca, ikincisi, Türkiye Folklor Derneği ile Türk-İngiliz Kültür Derneği tarafından birlikte gerçekleştirilmiştir. Bu törene Millî Kütüphane Genel Müdürlüğü, Baltacıoğlu'nun 60'ş aşkın yapıtını, tören salonunda sergileyerek katılmıştır.

Üçüncü tören ise, Ankara Üniversitesi Rektörlüğünce, Baltacıoğlu'ya Eğitim-Felsefe Doktora Belgesi verilmek üzere, 25 Şubat 1977 günü yapılmıştır.

Bu üç değerli ve yüksek düzeyli töreni birlikte özetleyen yazım mart 1977 tarihli, 907 sayılı Yeni Adam ve Temmuz-Ağustos 1977 tarih, 265-266 sayılı Eğitim Hareketleri dergilerinde yayınlanmıştır. Söz konusu yazılarımda, Baltacıoğlu kimdir?, sorusunu sormuş, ne varki yanıtını bir türlü verememişim. Şimdi bu görevi yerine getirmeye çalışacağım.

Baltacıoğlu, öğretmenlik, profesörlük, dekanlık, rektörlük (1924), genel müdürlükler, müsteşarlık, milletvekilliği... görevlerinde bulunmuştur. Baltacıoğlu, öte yandan yaşamı boyunca, bahçıvanlık yapmış, çiçek, sebze ve meyve yetiştirmiştir. Duvar örmüş, marangozluk yapmıştır.

Baltacıoğlu, özgün bir sanatçı ve bilim adamıydı. O, yapıcı, yaratıcı, yaşatıcı, önder, büyük bir yetiştiricidir.

O, Türk ulusunu çok seven, ulusunun tüm değerlerini ortaya çıkarmak için yaşamı boyu uğraşan, çok çalışkan, çok üretken bir eylem adamı ve aktörecidir.

Baltacıoğlu, Türklerin en büyük hatip, hattat, grafolog, yazar ve kültür ustalarından biridir.

O, Türk ulusunun ve Türk dilinin büyük bir aşığı idi. Baltacıoğlu özgür, demokrat, mutlu ve

içtenlikli bir yaşam adamı olarak yaşadı ve öldü.

"Eğer varsa, tüm yeteneklerimin kökenini, gençliğimden beri sürdürdüğüm şu iki uğraşıma borçluyum :

Hattatlık ve bahçıvanlık çalışmalarına..." derdi.

Baltacıoğlu, Mustafa Rakım çıkırında sülüs, sülüs celisi ve kûfi türlerinde ünlü yapıtlar verdi.

Dünya yazı sanatçıları arasında, "Alev Yazısı" adını verdiği özgün buluşu ile tanındı ve dünya "Yazı Sanatları Tarihi" ne geçti.

Baltacıoğlu, yaşamı boyunca candan dostlar ve candan düşmanlar kazanmasını bilmiştir. Baltacıoğlu için çok söylenmiş, çok yazılmıştır. Ancak bu konuda en değerli eseri, büyük eğitimci, rahmetli Sabri Kolçak vermiştir. Kolçak, "İsmail Hakkı Baltacıoğlu, Eğitimin Felsefesini Yapan Pedagog" adlı yapıtı ile Baltacıoğlu'nun; çağdaş, batıyı tanımış, yaşamış, Türklere tanıtmış, kendisini de onlara tanıtmış, özellikle Jean Jacques Rousseau Eğitim Felsefesi ve Grafoloji İncelemeleri ile ün yapmış, derneklerine üye olmuş, bildirilerini yazmış, dillerini bilen, dünya çapında bir eğitim feylesofu ve sayısı sekizi bulan özgün, yaşamsal değer taşıyan "tez"ler üretmiş bir düşün adamı olduğunu bütün açıklığıyla vurgulamıştır.

Baltacıoğlu, Allah'ı, doğayı, insanı, tüm güzellikleri çok sevdi ve yaşamı boyunca insanlara sevdirmeye çalıştı.

Baltacıoğlu, Türklerin bir büyük kültür adamı, tüm kişiliği ile Türk kültür anıtıdır.

Baltacıoğlu, 19. ve 20. Yüzyıllarında yaşamış (1886-1978), eğitim, bilim, sanat, din, felsefe... dallarında yüzü aşkın eser vererek, 1 nisan 1978 günü 92 yaşında bu dünyadan ayrılmıştır.

O'nun son önemi, Türkiye'nin kalkındığını görmektir. Son eseri de "Kalkınma Ağacı" adlı tezini geliştirmek oldu.

Baltacıoğlu'nun sosyal ve siyasal görüşüne gelince, bu konuda şimdilik, yorum yapmadan, somut birkaç örnek vermekle yetineceğim :

1 - Yıl, 1916. Darülfünun'da (İstanbul Üniversitesi) kızlar ve erkekler ayrı ayrı dersliklerde öğrenim yapmaktadırlar (İnas ve Zükûr). Bu gençleri ilk defa bir sınıfta toplayan, birlikte öğrenim yaptıran otuz yaşlarındaki genç müderris terbiyecisi İsmail Hakkı Bey'dir.

2 - "Demokrasi ve Sanat" adlı kitabı 1931 yılında yayınlanmıştır.

3 - 1 Ocak 1934 günü çıkarmaya başladığı, bugün de, kızı, Arkeolog Hatçe Baltacıoğlu tarafından 45. yayın yılını sürdüren ve "Baltacıoğlu Okulu" olarak tanınan "Yeni Adam" dergisinin başlığında, değişmez ilke olarak gördüğümüz, "Ülkümüz Demokrasi ve Cumhuriyet İçin Çalışmaktadır" andı yer almaktadır.

4 - İkinci Dünya Savaşı arefesinde, Hitler ve Mussolini terörünün dünyayı sardığı 1937 yıllarında Yeni Adam'da yayınladığı ünlü başyazısının adı "Niçin Antifaşistim"dir. Bu yazarı nedeniyle Yeni Adam tam bir yıl kapatılmıştır.

Baltacıoğlu'nun başlıca yapıtları arasında; Talim ve Terbiyede İnkılâp (1910), Ahlsızlık, Kalbin Gözü, İçtimai Mektep, Rüyamdaki Okullar Mürebbilere, Toplu Tedris, Genç Kız, Sosyoloji, Sanat, Felsefe, Türke Doğru (I-II), Batıya Doğru, Demokrasi ve Sanat, Ziya Gökalp, Tiyatro, Türklerde Yazı Sanatı, Kur'an (çeviri), Allah Nedir, Pedagojide İhtifal, Batak, Yalnızlar, Ölüler, Andaval Palas, Kütük, Akıl Taciri, İnanmak, Kafa Tamircisi, Karagöz Ankara'da, Halkın Evi, Eksik Adam, Atatürk, Hayatım... ve Yeni Adam Dergisi (1934- 1979) ni sayabiliriz.

Ya, sağlığında kendisini mutlu eden, çevresine eğitimleri, yetenek ve kişilikleriyle sevgi ve saygı saçan, birbirinden değerli, sevgili çocukları Altan; Tuna, Fadime, Ali, Hatçe'yi, onun en büyük eserleri olarak anmadan nasıl geçebiliriz!...

Baltacıoğlu, "uzun yaşamının" gizlerini de bilen ve uygulayan bir insandı: Sabahları çok erken kalkar, öğleye kadar düşün çalışmalarını yürütür, öğleden sonraları ziyaretçi kabul eder, ziyaretlere gider, bahçede, atelyede çalışır, konferanslar verir, toplantılara katılırdı. Az yer, temiz yerd. Beslenmeye ve açık havada uzun yürüyüşlere büyük önem verirdi.

Tarhana çorbası, bulgur pilavı yemeklerini, meyva ve yeşilligi, özellikle yoğurdu ve tahin helvasını çok severdi. Etten pek hoşlanmazdı. Hem hiç bir kötü alışkanlığı yoktu.

Otuz yıldan beri sigara içiyordu. Birgün doktor dostları, sigarayı bırakmasını öğüttiler. Baltacıoğlu sigarayı o gün bıraktı ve ölünceye kadar içmedi. Baltacıoğlu her alanda büyük irade gücü gösteren insandı. Tek bir şeye düşkünlüğü vardı; iyi demlenmiş Türk çayını çok severdi. "Ben çaysız yaşayamam" derdi.

Baltacıoğlu, ayakları toprağa basan, toprağı çok seven, onu işleyen, halktan hiç kopmamış bir halk adamıydı. Mucur'lu, gelenekli bir halk adamı olan İbrahim Etem'in oğlu idi. İstanbul'da doğdu ve çoğunlukla orada yaşadı. İstanbul'u, ulu camilerini çok severdi.

Bugün adı bir sokağa bile verilememiş olan Üstad için birgün gelecek Türk ve dünya düşünürleri, Baltacıoğlu kaynağından kana kana içecekler, onu anlamaya ve anlatmaya çalışacaklardır.

Tüm yapıtları tekrar, tekrar yayınlanacak, dünya dillerine çevrilecektir O'nun güzel yaratılmış varlığının anıtları, kültür alanlarında, üniversite bahçelerinde, belki de elleriyle yetiştirdiği çamlar arasında özenle yükselecektir...

Adına eğitim kürsüleri, enstitüler kurulacaktır. Eserleri, tezleri birer doktora görevi olarak genç bilim ve sanat adamları tarafından incelenecek, değerlendirilecektir.

O zaman insanlık daha mutlu bir yaşama kavuşacaktır.

Baltacıoğlu'ndan Seçme Öz'ler, Özetler

- İnsanın en büyük özelliği içtenlikli (samimi) olabilmesidir.
- Susmak, bir sanattır.
- Başarının dört ilkesi: Kılık, cerbezellik, uysallık; insanlık.
- Toplum yaşamı, bir diplomasi yaşamıdır.
- Yaşamda en kısa yol, dolambaçlı yoldur.
- İnsan, insana değil, insanına muhtaçtır.
- Ölenle ölünmez derler, ölünmez de yaşanır mı!
- Yaşamak ibadettir.
- Kalkınmanın kökeninde din, dil, sanat gelenekleri yatar.
- Ulus, kültürde gelenek birliğidir.
- Türk dili, klasik dilin kendisidir.
- Türk dili, psikoloji, psikanaliz dilidir.
- Türk dili kısa tümceli dildir. Siz hiç çok sözcüklü bir Türk atasözü gördünüz mü?

- Türk sanat yazısı, hem figüratif, hem de nonfigüratif bir resimdir.
- Türk atasözlerinde, eğitimin ve psikanalizin de ilkeleri yatar!
- Çocuk düşe kalka büyür.
- Köpek suya düşmedikçe yüzmeye öğrenemez.
- Kedi uzanamadığı ciğere murdar der.
- Eğitim bir üretim olayıdır.
- Eğitimde amaç, kişilik sağlamaktır.
- Eğitimde amaç, kişilik sağlamaktır.
- Eğitimi bahçıvan gibidir, toyu zararlılardan korur, onun gelişmesi için dış çevreyi sağlar.
- Eğitim, toya kişilik kazandırmak yöntemidir.
- Akıl yok, akıllar vardır.
- Düşün başka, eylem başkadır.
- Aktöre (ahlak) ve din yaşamı bir eylemler yaşamıdır.
- İnsan, aktöre edinebilen hayvandır.
- Bilim ayırıcı, felsefe toplayıcıdır.
- İnsanda iki türlü göz vardır; akıl gözü, gönül gözü.
- Felsefe, karmaşık birer bütün olan, yaşam olaylarının kökenine inebilen düşün düzeyidir.
- Gerçekler, yalnız akıl gözü, ya da yalnız gönül gözü ile kavranamaz.
- Bilim, kendine özgü konusunu, özel yasaları ve yöntemi ile inceleyen düşünsel bir çabadır.
- Atatürk'ün en büyük eseri, Türk ulusunun yaşama iradesine inanmış olmasıdır.
- Türk ulusunun en büyük eseri, Atatürk'ün büyüklüğüne, onun önderliğine inanmış olmasıdır.

ÇİNLİLERİN BİLGELİKLERİ

- *Kim başkalarını seviyor, fakat başkalarında sevgi bulamıyorsa, onlara karşı hareketlerini gözden geçirmelidir.*
- *Kim başkalarına hükmetmek ister, fakat hükmedemezse, kendi şahsiyetini incelemelidir.*
- *Kim başkalarını yenmek istiyorsa, önce kendisini yenmelidir.*
- *Kim başkaları hakkında bir hüküm vermek istiyorsa, önce kendi kendisini tanımalıdır.*
- *Yükselmek isteyenler, ihtiraslarına insanlık giysileri giydirmelidir.*
- *Gönül alıcı bir söz kışı yaza çevirir.*
- *Başarı belki insana çok şey öğretmez, fakat başarısızlık çok şey öğretir.*

Dünya Mizahı'ndan
3000 Fıkra'dan